

ANAOKULLARINDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UYGULAMALARININ İNCELENMESİ: İĞDIR ÖRNEĞİ

Baturhan KUMTEPEⁱ 

Önder AKKAŞⁱⁱ 

Öz

Eğitim kurumları, personel, fiziki mekân, donanım ve gerekli düzenlemeler gibi yapılardan oluşan özel yapılardır. Bu araştırmada, İğdır il merkezinde bulunan anaokullarının iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin mevcut durumları, İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) ile ilgili mevzuatlarda belirlenen standartlara göre incelenmiştir. İğdır il merkezinde bulunan anaokullarının tamamı örnekleme dâhil edilmiştir. Bu çalışmada nitel araştırma tekniği olan gözlem yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında İşveren ve İSG Uzmanı Sorumlulukları Gözlem Formu kullanılmıştır. İşveren ve İSG Uzmanı Sorumlulukları Gözlem Formu, araştırmacı tarafından İSG mevzuatı ve literatür araştırması yapılarak araştırma kapsamında hazırlanmıştır. Anaokullarının iç ve dış mekânlarındaki mevcut durum, mevzuat açısından değerlendirilirken İşveren ve İSG Uzmanı Sorumlulukları Gözlem Formu ile değerlendirilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda İğdır il merkezinde bulunan anaokullarının İş Sağlığı ve Güvenliği kriterlerinin İSG mevzuatına genel olarak uygun olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler İğdır, anaokulu, iş sağlığı ve güvenliği, risk değerlendirme

RESEARCHING OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY PRACTICES IN KINDERGARTENS: AN EXAMPLE FROM İĞDIR

Abstract

Educational institutions are unique structures consisting of personnel, physical structure, equipment and necessary arrangements. In this research, all kindergartens in the city centre of İğdır have been examined, and it has been tried to determine the appropriateness of the standards specified for kindergartens following the legislation on kindergartens by referring to the Occupational Health and Safety (OHS) Law and regulations. All kindergartens in the city centre of İğdır have been included in the sample. Employer and OHS Specialist Responsibilities Observation Form has been used to collect research data. The researcher prepared the Employer and OHS Specialist Responsibilities Observation Form within the scope of the research by researching the OHS legislation and literature. While the current situation in indoor and outdoor spaces has been evaluated in terms of legislation, the Employer and OHS Specialist's responsibilities have been assessed with the Observation Form. As a result of the study, it has been determined that the Occupational Health and Safety criteria of the kindergartens located in the city centre of İğdır were generally compatible with the OHS legislation.

Keywords İğdır, kindergarten, occupational health and safety, risk assessment

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı	Çalışmada kullanılan gözlem formu, İğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu tarafından 10.03.2021 tarihinde yapılan 2021/10 numaralı toplantıda incelenmiş ve bilimsel araştırma ve yayın etiğine uygun bulunmuştur.
Yazarların Makaleye Katkıları	Makaleye yazarlar eşit oranda katkı sunmuştur.
Finansal Destek ve Çıkar Beyanı	Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır. Yazarlar ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.
Çalışma Hakkında	Bu çalışma Baturhan Kumtepe'nin Dr. Öğretim Üyesi Önder Akkaş danışmanlığında hazırladığı "Anaokullarında İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının İncelenmesi: İğdır İli Örneği" başlıklı tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

İnsanoğlunun taşı şekillendirmeye ve toprağı işlemeye başlamasıyla devam eden süreçte; madencilik faaliyetlerindeki gelişmeye paralel olarak makine kullanımı başlanmıştır. Böylece

(*) Sorumlu yazar (Corresponding author).

ⁱ Öğretmen, İğdır İl Milli Eğitim Müdürlüğü, İğdır, TÜRKİYE. ORCID: 0000-0002-6923-9808. E-posta: baturhankumtepe@gmail.com

ⁱⁱ Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi, Erzincan, TÜRKİYE. ORCID: 0000-0002-1238-9784. E-posta: onder.akkas@erzincan.edu.tr

Gönderim (Submission): 16.08.2022

Kabul (Acceptance): 26.09.2022

üretim araç gereçlerinin yaptığı iş ile sağlık arasında ilişki kurulmaya başlanmıştır. İş Sağlığı ve güvenliğinin (İSG) dünyada önem arz ettiği sektör sanayileşme ile ortaya çıkmıştır. Türkiye’de ise İSG madencilik faaliyetleri ile önem kazanmaya başlamıştır.

İş sağlığı; işçilerin çalışma şartlarının zorluğu ve çalışma ortamının güvensizliği ile hastalanmamasını ve sağlıklarını koruyabilmelerini, işçilerin kabiliyetlerine uygun olan mesleklerde istihdam edilebilmelerini ve bireye işgücünden fazla işin yaptırılmamasını ve dolayısıyla bireylerin bedensel, sosyal ve ruhsal olarak etkin hale getirilmesidir (Işıl, 1990).

İş güvenliği; bireylerin çalışma alanlarındaki risk taşıyan durumları ortamdaki ortamlardan kaldırmak, çalışanların sağlığı ve güvenliği için uygun olmayan ortamları revize ederek düzenlemek ve böylece kaza riskini azaltarak, onların sağlıklarını devam ettirmesini sağlamak olarak açıklanabilir (Külahçıoğlu, 1984).

İş sağlığı ve güvenliği; bir bilim dalı olarak güvensiz ve sağlıksız çalışma ortamları ile çalışanların karşı karşıya kaldığı iş kazaları ve sağlık sorunlarını en az düzeye getirmeye çalışır. İşverenden başlayarak ortamda ziyaretçiye kadar çalışma ortamında yer alan herkesin güvenliğini ve sağlığını tehdit eden bütün etmenleri inceleyen bir bilimdir (Yaman, 2004).

Okul güvenliği; öğretmenlerin, öğrencilerin ve hatta diğer personelin de fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan kendilerinin özgür hissetmeleridir ve ayrıca okulda öğrenmek için en uygun ortamın oluşturulmasıdır (Dönmez, 2001; Töremen, Çankaya ve Avanoğlu, 2008). Okul güvenliği; öğrencilerin, öğrenme ve kendilerini en iyi şekilde ifade edebilme gayreti içindeyken, tehlike, risk ve korkudan uzak bir şekilde güvende hissetme durumudur. Bu süreçte öğretmenler ile diğer görevliler öğrencilere en yüksek yardımı sağlayan kişilerdir (Dönmez, 2001).

KURAMSAL TEMELLER

İşverenin Sorumlulukları ve İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu

İşveren ve Sorumlulukları

20 Haziran 2012 yılında hazırlanan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) kanununun amacı; “işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini” düzenlemektir (6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012).

İş Sağlığı ve Güvenliği kanununa göre işveren; “Çalışan istihdam eden gerçek veya tüzel kişi yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlar”dır (6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012).

İşverenin yükümlülüğü 6331 Sayılı İSG kanunda net olarak belirlenmeye çalışılmıştır. Kanunun 4. Maddesine göre işverenin üzerine düşen asli sorumluluklar şöyle düzenlenmiştir:

İşveren öncelikle çalışanların sağlık ve güvenlik ihtiyaçlarını sağlamalıdır. Bunun içinde oluşabilecek risklerin önlenmesi için ihtiyaç duyulan araç ve gereçlerin temin edilmesi, değişen şartlara uygun olarak öncelikle sağlık ve güvenlik şartlarını uygun hale getirmeli ayrıca mevcut durumu iyileştirmek için gerekli çalışmaları yapmalıdır. İş yerinde risk değerlendirmesi yapar veya yaptırılmasını sağlamalıdır. İş yerinde risk değerlendirmesi ile oluşturulan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine çalışanlar tarafından uyulup uyulmadığını izlemek ve denetlemek ile uygun olmayan durumların ortadan kaldırılması için gerekenlerin yapılmasını sağlamalıdır. Çalışana verilecek görevler planlanırken işin çalışanın sağlık ve güvenliği yönünden uygunluğunu incelemelidir. Yetki ve sorumluluğu dışında olan yerlere çalışanların girmesine izin vermemelidir.

İş yeri dışından almış olduğu hizmetlerden dolayı işverenin sorumluluğu ortadan kalkmamaktadır.

İşveren çalışılan işle alakalı olarak iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin maliyetini çalışanlarından temin edemez.

Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konusunda var olan sorumlulukları işverenin sorumluluklarını kapsamamaktadır (6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012).

İşveren bu sorumlulukları yerine getirirken Madde 5'te yer alan risklerden korunma ilkelerini göz önünde bulundurmalıdır. Bu ilkeler ışığında; işveren öncelikle risklerden kaçınmalı ve kaçınılması gerekli olan riskleri iyi analiz etmesi gerekmektedir. Çalışılan işin çalışanlara uygun hale getirmek için tedbirler alması ve iş sağlığı ve güvenliği açısından olumsuzluklar için önlemler alması eğer ki önlenemediği durumların varlığında ise minimum seviyede tutmak için gereken tedbirleri almalıdır. İş hayatında gerçekleşen teknik gelişmelere ayak uydurmalı ve tehlikeli olan durumları tehlikesiz ya da diğerlerine göre daha tehlikesiz olanlar ile değiştirmelidir. Çalışanlara çalışılan iş ile alakalı olarak talimatlar vermeli ve kişisel korunmadan önce toplu olarak korunma yollarını sağlamalıdır (6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012).

Eğitim kurumlarında sağlık ve güvenlik ile alakalı iş ve işlemlerin yapılması açısından asıl sorumlu olan işveren okul müdürü ve iş dağılımı çerçevesinde görevlendirilen müdür yardımcısıdır. İşveren olarak görevlendirilen okul müdürü mevzuatta yer alan hükümleri uygulamak ile yükümlüdür. Öncelikle kurum içerisinde İş Sağlığı ve Güvenliğini oluşturması için gerekli tedbirleri almalıdır. İş Sağlığı ve Güvenliği kapsamında önleyici faaliyetler göz önünde bulundurularak düzenleyici çalışmaları yapmak, gerekli olan tedbirleri öncesinden almak ve eksiklerin tamamlanması için gerekli tüm çalışmaların hassasiyetle yürütmesi gerekmektedir. Eğitim kurumu yöneticisi olan okul müdürü İSG alanında yapacağı bu çalışmalar ile geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın, eğitim kurumunda görev yapan öğretmenlerin ve yardımcı personel olarak görev yapanların sağlık ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılanması açısından gerekli tedbirleri almış olacaktır. Eğitim yöneticisi okul müdürü veya ilgili müdür yardımcısı okul da bulunan bütün paydaşlar ile sağlık ve güvenlik maddeleri hususuna ilişkin tüm riskler hakkında bilgilendirilmesi ve bu sürecin yaşam boyunca devam ettirilmesi önem arz etmektedir.

İşveren konumunda olan İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından İl Milli Eğitim Müdürlüğü (İL MEM) bünyesinde yer alan ve iş sağlığı ve güvenliği konusunda yetkili olan personeller ilgili kanun, yönetmelikler ve genelgeler doğrultusunda ilçe milli eğitim müdürlüklerine ve merkez de bulunan eğitim kurumlarına gerekli bilgilendirmeleri yapar ve hazırlanan risk analizlerini, güncel acil durum planlarını ve işverenler tarafından revize edilen tehlikelerin yeni risk oluşturup oluşturmadığı gibi değerlendirmelerde bulunurlar.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu

İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmeliğine göre İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu oluşturulmalıdır. Kurulun başkanı için merkez teşkilatında; İşveren vekili sıfatı ile Müsteşar Yardımcısı ve iş güvenliği uzmanı sorumlusu atanıncaya kadar kurul için sekreteryaya görevini ise İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğündeki sorumlu daire başkanlığı yürütür. Taşra teşkilatında ise kurulun başkanlığını; İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı ve sekreteryaya görevini ise İl Milli Eğitim Müdürlüklerindeki İnsan Kaynaklarından sorumlu Milli Eğitim Müdür Yardımcısı ya da görevlendirilen Şube Müdürü yürütmektedir (İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği, 2012; İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik, 2013 ve İş Sağlığı ve güvenliği 2014/16 nolu genelge, (2014).

İlgili yönetmeliğe göre çalışan sayısı 50 ve 50'nin üzerinde bulunan ve 6 aydan fazla olan sürekli çalışma yapılan yerlerde eğitim kurumu olan okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu (İSGK) kurulması zorunludur. Bu kurulun sekreteryasını varsa Müdür Başyardımcısı yoksa ilgili Müdür Yardımcısı yürütür. Oluşturulan bu kurul en az 3 ayda bir toplanır ve konu ile ilgili teknik eleman ve uzmanlarca hazırlanan raporların incelenmesini sağlamakla sorumludur (İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği, 2012; İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik, 2013 ve İş Sağlığı ve güvenliği 2014/16 nolu genelge, 2014).

Çalışan personel sayısı 49 ve 49'un altında olan ve genellikle anaokulları, ilkokullar ve ortaokullar da ise ilgili okullardan sağlanan temsilcilerle ve kurul başkanı olarak İl Milli Eğitim Müdürlüğü (İL MEM) Müdür Yardımcısı ayrıca kurulun sekreteryasını ise İl Milli Eğitim Müdürlüğündeki (İL MEM) Müdür Yardımcısı ya da görevlendirilen Şube Müdürü yapmakla yükümlüdür (İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği, 2012), (İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik, 2013 ve İş Sağlığı ve güvenliği 2014/16 nolu genelge, 2014).

İş sağlığı ve güvenliği kurulu yedi kişiden oluşmaktadır. Bunlar; İşveren veya işveren vekili, İş güvenliği uzmanı, İşyeri hekimi, İnsan kaynakları, personel, sosyal işler veya idari ve mali işleri yürütmekle görevli bir kişi, bulunması halinde sivil savunma uzmanı, bulunması halinde formen, ustabaşı veya usta, Çalışan temsilcisi, işyerinde birden çok çalışan temsilcisi olması halinde baş temsilci şeklindedir.

Çalışanların Eğitimi

İşveren bünyesinde çalışan bütün çalışanlara gerekli olan İş Sağlığı ve Güvenliği eğitimlerini vermek zorundadır. Çalışanlara verilecek olan bu eğitimler; çalışan işe başlama öncesinde, çalışanın çalışma yerinin değişikliğinde yâda iş değişikliğinde bulunması halinde, işyerinde iş için kullanılan ekipmanların değişmesi yâda gelişen yeni teknolojik uygulamaların iş yerinde uygulanmaya başlaması halinde verilmelidir. İşveren tarafından işyerinde değişen ya da yeni oluşan risklere göre yenilenmelidir. Bu eğitimler gerektiğinde ve belirli aralıklar ile tekrar verilmelidir (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2013).

İşveren işyerinde iş kazası ya da meslek hastalığı geçiren çalışanına işe başlama sürecinden önce, oluşan kazanın yâda meslek hastalığının sebebini, korunmak için yapılması gerekenleri ve çalışanın güvenli çalışması için ekstra eğitim vermelidir. Ayrıca çalışanın hangi sebepten olursa olsun altı aydan fazla işten ayrı olanlara, yeniden işe başlatmadan önce bilgilerini yenilemek amacıyla eğitim verilmelidir (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2013).

İşveren çalışanları için iş başlangıcında ve yapılan işin devamında belirli süreler içerisinde; tehlike sınıfına göre az tehlikeli yerler için 8 saat, tehlikeli yerler için 12 saat ve çok tehlikeli yerler de 16 saat eğitim vermelidir (Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 2013).

Eğitim konuları genel konular; mevzuat, hak ve sorumluluklar, hukuksal sonuçlar ve sağlık konuları; ilkyardım, meslek hastalıkları, hastalıklardan korunma yollarının uygulanması, teknik konular olarak ise iş sağlığı kuralları ile güvenlik kültürü, güvenlik ile sağlık için kullanılan işaretleri, kişisel koruyucu donanım kullanımı, tahliye ya da kurtarma gibi yönetmelikte belirlenen konuları içermesi gerekmektedir (Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 2018).

Verilen bu eğitimler işyerinin sınıfları göz önünde bulundurularak; az tehlikeli yerlerde üç yılda minimum bir kez, tehlikeli yerlerde iki yılda minimum bir kez ve çok tehlikeli yerlerde ise yılda minimum bir kez düzenli olarak yapılmalıdır.

İşveren İş Sağlığı ve Güvenliği eğitimleri kapsamında oluşan herhangi bir eğitim maliyetini kesinlikle çalışanlara yansıtmaz. Ayrıca bu eğitimler için geçen süre çalışma süresinden sayılmak zorundadır (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2013).

Risk Değerlendirmesi

Risk değerlendirmesi; “işyerinde mevcut olan ya da başka şekiller ile dışarıdan gelebilecek olan tehlikelerin tespit edilmesi, bu tehlikelerin nasıl riske dönüşebileceği ile bu tehlikelerden kaynaklanacak olan risklerin incelenip analiz derecesini ve nasıl kontrol altına alınması için gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür” (İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği, 2012).

İşyerinde tehlikeler tanımlanmaya çalışılırken; işyerinin binası ve varsa eklentileri, görev, yetki ve sorumluluklar, çalışanların eğitimi, ilgili bölümde bulunan çalışanların yaşı, cinsiyeti ve bu gibi özellikleri ile bunların sağlık gözetim kayıtları, genç, çocuk, yaşlı, engelli, gebe yada emziren gibi özel grupta olan kişilerde göz önünde bulundurularak meslek hastalığı tutanakları, iş kazası tutanakları, ramak kala olay tutanakları, risk değerlendirmesi çalışması ve acil durum eylem planları ile birlikte ergonomik tehlikeler, aydınlatma, paratoner, elektrik panoları, hidrofor, kazan dairesi, elektrik tesisatı ve topraklama, havalandırma, yangın ile mücadele kullanılan ekipmanlar ve hijyen gibi durumlar incelenmeli ve dokümantasyonu yapılmalıdır (İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği, 2012).

Yapılan risk değerlendirmesi işyerinin tehlike sınıflandırmasına göre az tehlikeli ise altı, tehlikeli ise dört, çok tehlikeli ise de iki yılda bir yenilenmesi gerekmektedir. Ayrıca işyeri ile alakalı olarak değişiklik olduğu durumlarda risk değerlendirmesi kısmen yâda tamamen güncellenmesi gerekmektedir. Yapılan bu işlemler kayıt altına alınarak uygun şekilde dokümantasyonu gerçekleştirilmelidir (İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği, 2012).

Periyodik Kontroller

İş Sağlığı ve Güvenliği kanununa göre; işyerinde karşılaşılan bütün riskli durumlardan işveren sorumludur. Bu da işverene tehlike kaynakları olan makine, araç-gereç ile birlikte iş ekipmanlarının güvenilirliğini kontrol edilmesi görevinin yapılmasını zorunlu olarak yükler.

İşveren işyerindeki makine, araç-gereç ile iş ekipmanlarının bu işler için yetkilendirilmiş kuruluş ya da kişiler tarafından belirli dönemlerde testini ve kontrolünü sağlamalıdır. Bu amaçla yapılan denetim raporlarının dökümanite edilmesini belirtir. Denetim raporları denetimi yapmaya gelen bireye de bir sorumluluk yüklemektedir. Sorumluluk yüklemesi sonucunda denetimi yapmış olan ve bu denetim raporunda kullanılması açısından herhangi bir sakınca yoktur yazarak imzalamış bireye işini ciddiyet ile yapmasını sağlar. İşyerinde periyodik kontroller sonrasında oluşacak her hangi iş kazasında kontrolü yapan birey de sorumlular arasında sayılacaktır (İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği, 2013).

Uyarı Levhaları

İşyerinde uyarı işaretlerinin kullanılması özellikle sağlık ve güvenlik açısından oldukça önemlidir. Bununla alakalı olarak düzenleme yapılmış olup işverenin uygulaması gerektiği belirtilmiştir. Bu önem risk ortadan kaldırılmadığı ya da toplu korumanın tam olarak sağlanamadığı durumlarda daha çok etkisini gösterir. İşyerindeki çalışanların bu konuda da bilgilendirilmesi ayrıca da gereklidir.

Kullanılan işaret çeşitleri şu şekildedir; Yasaklayıcı nitelikte olan, uyarıcı nitelikte olan, emredici nitelikte olan, genel emredici nitelikte olan, yangınla mücadele, acil çıkış niteliğinde olan ve ilkyardım niteliğinde olan olmak üzere farklı türlerde olan levhalarıdır.

Okullar da kullanılacak olan uyarı levhaları genel olarak öğrenciler açısından onların göreceği doğru yere yerleştirilmelidir. Levhalar mevzuatta belirtilen özellikleri taşımaları ve bunların herkes tarafından anlaşılır olması gerekmektedir. Bu manada eskimiş, yıpranmış ya da gerekli olmayan levhalar yenileri ile değiştirilmelidir (Güneş, 2016)

Ortam Ölçümleri

Eğitim amaçlı kullanılan binalar da aydınlatma sisteminin doğru seçilmesi ortamda bulunan herkes için olumlu bulunurken aydınlatma sistemleri bakımından yanlış dizayn edildiğinde insanı rahatsız eden durumların oluştuğu belirlenmiştir (Bayram, Kale ve Baradan, 2020).

Okul öncesi eğitim kurumlarında dikkat edilmesi gereken hususlardan biri de iç hava kirliliğinin önlemek için bazı tedbirler alınması gerekmektedir. Kullanılan ahşap ürünlerin formaldehit olarak seçilmesi, partikül tutucu elektrik süpürgeleri ve mutfak gibi alanlarda aspiratör çalıştırılması iç ortam hava kirliliğini azaltacaktır (Keskin, S.S, 2015).

Sağlık Gözetimi

Çalışanın sağlık gözetimleri belirli şekillerde yenilenmesi ya da yapılması gereklidir. Çalışan işe başladığında, çalışan işten ayrılıp başka işte çalışmaya başladığında, sağlık nedenlerinden dolayı bir süre işten uzak kalıpta geri gelip başladığında ya da iş devam ederken ve işin tehlike durumuna göre sağlık gözetiminin yapılması gerektiği belirtilmiştir (Kılış, 2013).

İşveren iş yerinde yaşanan iş kazasını iş günü olarak, üç gün içerisinde ayrıca iş yeri hekimi ya da işyeri sağlık hizmetleri sunucusu tarafından bildirilen meslek hastalığını da yine üç iş gününde Sosyal Güvenlik Kurumu'na (SGK) bildirmesi gerekmektedir.

Çalışan birey işten ayrıldığında oluşturulan sağlık dosyası on beş sene muhafaza edilmelidir. Çalışanın işten ayrıldıktan tarih itibariyle yaşanmış olan iş kazası ile meslek hastalığı kayıtlarını mesleği göz önünde bulundurularak on sene ayrıca kanserojen ve mutajen madde ile çalışılan işyerinde ise maruziyet bittikten sonra kırk sene muhafaza edilmesi gerekmektedir.

Kişisel Korucu Donanım (KKD)

Kişisel Koruyucu donanım; bireyin yaptığı işten kaynaklanan, insan sağlığını ve güvenliğine zararlı olabilecek risk unsurlarına karşı özel olarak üretilmiş, iş esnasında takması, giymesi veya taşınması amacıyla tasarlanan araç-gereç, alet ya da malzemeye denir.

Öncelikle işyerlerinde risk değerlendirmesi yapıldıktan sonra belirlenen tehlikelere karşı olarak bir takım önleyici bütün tedbirler ile birlikte toplu koruma sağlanması öncelikli olmalıdır. Kişisel koruyucu donanımın giyilebilen, takılabilen ya da elde tutulabilen gibi farklı özellikleri olması nedeniyle toplu koruma yöntemlerinden ayrı kılan en önemli tarafıdır.

Kişisel koruyucu donanım kullanılacak işe yapılan işe göre doğru olan seçilmelidir. Kullanım talimatları çok iyi anlaşılmalı ve belirtildiği gibi kullanılmalıdır. Yapılan iş esnasında bir ya da birden fazla riske karşı da koruma sağlayabilmelidir.

Kişisel koruyucu donanım CE işaretini taşıyacak şekilde tasarlanmak zorundadır. Üretici firma tarafından hangi ülkede kullanılacak ise o ülkenin dilinde kullanım kılavuzu olmalıdır. Türkiye için Türkçe dilinde kılavuz hazırlanmalıdır (Kişisel Koruyucu Donanım Yönetmeliği, 2019).

Çalışanların KKD'lerin kullanılması gerektiği durumlarda işveren tarafından gerekli olan kontroller yapılması gerekmektedir. Kullanacak olan kişi kullanmadan önce kontrol işlemini gerçekleştirmelidir (Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik, 2013).

KKD'lerin temini işveren tarafından olup herhangi bir ücret karşılığında verilmez. Ücretlerinden bu amaçla da bir kesinti yapılamaz. Fakat KKD'ler kişisel olarak kullanıldığı için temizliği ve hijyen bakımı kullanan kişinin sorumluluğundadır. Çalışan bu donanımları doğru kullanmalı ve iyi bir şekilde muhafaza etmelidir.

YÖNTEM

Gözlem araştırmacı tarafından belirlenen olay veya olaylar hakkında uygun durum, davranış ve kişileri gözlemleyerek verilerin elde edilmesi işlemidir. Gözlem yapılan çalışmalarda araştırmacı ya da gözlemci kişi ve olaylara herhangi bir şekilde müdahalede bulunmaz. Gözlem metodu genelde araştırma esnasında ya da başka metotlar ile araştırma yaptıktan sonra kontrol etmek amacıyla kullanılır (Okumuş, 2021).

Gözlem metodu nitel araştırma çalışmalarında en sık kullanılan veri toplama tekniği olarak bilinmektedir. Gözlem tekniği araştırmanın doğal ortamında olgu ile direkt etkileşim halinde olanağı sağlaması bakımından avantajlı bir yapıya sahiptir (Bal, 2013). Yapısal gözlemde araştırmacı hazırlanmış olduğu ya da önceden belirlemiş olduğu kontrol listesinde gözlem yaptığı durum veya kişinin neyi yaptığını ya da neyi yapmadığını kayıt etmesidir (Gegez, 2007).

Gözlem yapacak olan araştırmacı konu hakkında bilgi ve beceriye hâkim olması ve objektif olarak araştırma sonuçlarını yorumlaması önem arz etmektedir (Kurtuluş, 2010)

Çalışılan anaokullarından gerekli idari izinler alınarak çalışma yapılmıştır.

Araştırmanın Kısıtları

İğdır il merkezinde bulunan bağımsız anaokulları ile sınırlı olması, materyal ve metot olarak sadece nitel gözlem kullanılması araştırmanın kısıtları arasındadır

Evren-Örneklem/Çalışma Grubu/ İncelenen Dokümanlar

Araştırmanın evrenini İğdır il merkezinde bulunan farklı dokuz anaokulu oluşturmaktadır. Araştırma çalışmasında evrende bulunan anaokullarının tamamı örneklem grubuna dâhil edilmiştir.

Verilerin Toplanması/Süreç

Veri toplama araçları

İş sağlığı ve güvenliği alanında hazırlanmış olan okul kontrol formları incelenerek yapılacak olan çalışmaya özgün gözlem formu oluşturulmuştur. Hazırlanan gözlem formu, İğdır Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinin 10/1. maddesi uyarınca değerlendirilmesi sonucunda, bilimsel araştırma ve yayın etiğine uygun olduğuna karar verilmiştir.

Verilerin Analizi

Anket verileri kullanılmadığından dolayı istatistiksel analiz yapılamamıştır. Çalışmada nitel gözleme dayalı veriler kullanılmıştır.

BULGULAR

İğdir merkezde bulunan anaokulları incelenmiş olup yapılan gözlem değerlendirme ile sorumluluk alanı kapsamı alanında bulunan anaokullarında iş sağlığı ve güvenliği açısından olması gereken durumlar göz önünde bulundurularak mevcut durumları ve eksik görülen durumlar yerinde incelenerek oluşan veriler ile sorumlu olan kişilere düzenleyici ve önleyici faaliyetler hakkında bilgi verilmiştir.

Anaokullarında bulunan mevcut durumlar incelendiğinde iş sağlığı ve güvenliği açısından risk ve tehlike oluşturan durumların tespit edilmesi, yapılması gerekirken yapılmayan ya da eksik yapılan unsurların acil olarak yapılması veya tamamlanması önem arz etmektedir.

Okullarda olduğu gibi anaokullarında da iş sağlığı ve güvenliği açısından öncelikle mevcut risk değerlendirmesinin yapılması ve acil durum planının hazırlanması ile okul bahçesi, bina içi ortak kullanım alanları, idari odalar, sınıflar, kazan dairesi, su deposu, depolama alanları, acil durum çıkış durumları, merdiven durumları, hijyen durumu gibi özellikleri gözlemlenerek değerlendirme yapılmıştır.

Okul Bahçesi

Okul bahçeleri okuldaki öğrencilerin zaman geçirdikleri alanların başında gelmektedir. Anaokulları diğer okullardan bağımsız yapılar olarak temin edilmiş olup kendilerine ait müstakil bahçeleri bulunmaktadır. Sadece bir anaokulu ilkokul ile aynı bahçe içerisinde olmasına rağmen bahçe alanı bölme ile bölünerek giriş çıkış kısmı birbirinden ayrılmıştır. Okul bahçesinden çıkışlar direk güvenli alana açılmakta olduğu görülmüştür.

Okul bahçelerini çevreleyen ihata duvarı ve ekleri kesme, devrilme, yırtma gibi olumsuzluk oluşturacak durumlar için gerekli düzenlemenin sağlandığı görülmüştür. İhata duvarının bulunması okul içerisine belirlenen giriş çıkış kapılarının haricinde giriş çıkışı engellemektedir. Bahçe dışından gelebilecek olan okulu ve öğrencileri tehdit edebilecek unsurlara karşı korunaklı halde olduğu görülmüştür.

Okul bahçe kapıları öğrencilerin ve gerekli durumlarda araçların giriş çıkış yapabileceği durumlar, tahliye durumları gibi şartlar açısından yeterli büyüklükte olduğu görülmüş olup bahçe kapısının devrilmelere karşı olarak gerekli önlemleri alındığı görülmüştür. Ayrıca acil durumlarda kullanılacak ikinci bir kapının bulunduğu tespit edilmiştir.

Personel ve misafir araçlarının girişlerinin normal zamanlarda okul bahçesine alınmadığı fakat araçların bahçe dışında oluşturulan park yerinde tutulduğu gözlemlenmiştir.

Gözlem yapılan tüm okul bahçelerinde öğrencilere ve çalışanlar için risk oluşturabilecek herhangi bir trafo varlığına rastlanmamıştır. Yine aynı okul bahçelerinde bulunan rögar, fosseptik, kanalizasyon, tesisat geçit yerleri gibi mevcut durumlar için gerekli tedbirlerin alındığı görülmüş olduğu ancak bazı okullarda betondan yapılmış olan kapakların zarar görmüş olduğu ya da yükseklik bakımından zeminden yüksekte olduğu bu da öğrenciler ve okulda bulunan personeller için risk oluşturabileceği gözlemlenmiştir.

Okul bahçelerinde bulunan kademeli kısımlar mümkün olduğunca arındırılmış fakat bazı anaokullarında oyun alanları için oluşturulan oyun parkının bulunduğu sahalarda yükseklik farkının öğrencilerin güvenliği açısından tehlikeli ve riskli durum oluşturduğu gözlemlenmiştir. Oyun alanları olarak oyun parkının bulunduğu kısımlarda ise öğrencilerin zarar görmesini engellemek amacıyla zemine yerleştirilen kauçukların zarar gördüğü, kısmen söküldüğü görülmüştür. Oyun alanlarında bazı okullarda ise oyun parkının bulunduğu alanı kum ile kaplandı ve daha uygun hale getirildiği gözlemlenmiştir.

Okul bahçeleri içerisinde yeterli sayıda ve öğrencilerin kolay erişebileceği belirli noktalarda çöp kovalarının varlığı ve çöplerin zamanında toplandığı görülmüştür.

Çalışmaya dâhil edilen bazı okul bahçelerinde bulunan yeşil alanlar ve ağaçlar; böcek, haşere gibi durumlara karşı belirlene dönemlerde gerekli zirai ilaçlamanın yapılarak sağlık açısından uygun hale getirildiği görülmüştür. Okul bahçesi içerisinde ağaç döküntüsü ve diğer kuruyabilen yeşil alanlarda organik atık oluşumunu engellemek için gerekli temizliğin yapıldığı ve bunların tutuşabileceği herhangi bir alan ve durumun olmadığı görülmüştür.

Gözlemlenen okul bahçelerinde öğrenci ve personelin yaşamını riske sokacak elektrik direklerinin bulunmadığı, okul bahçelerinin aydınlatması için yeterli sayıda aydınlatma direklerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Yine direklerde bulunan elektrik bağlantı kısımlarının kapaklı olduğu ve kapaklarının öğrencilerin açamayacağı şekilde vida ile kapatıldığı tespit edilmiştir. Okul bahçeleri içerisinde bulunan aydınlatma direklerinin zemine sağlam tespit edildiği ve ayrıca bu direklerin paslanmaya karşı boyanarak önlem alındığı tespit edilmiştir. Bazı okullarda aydınlatma için kullanılan direklerin lambalarının kırık olduğu görülmüştür.

Okul binası dışında ve bahçe içerisinde bulunması gereken uyarıcı işaretlerin yerleştirilmediği tespit edilmiştir.

Binaların çatısında özellikle kış aylarında sarkıtların oluşmaması için saçaklarda kanallar olduğu görülmüş olup fakat bazı okullarda çatı su tahliyesi için yerleştirilen boruların bazılarının kırıldığı veya yerinden çıktığı ayrıca görülmüştür.

Okul binasında bulunan pencerelerden kontrolsüz düşebilecek herhangi bir cisme rastlanılmamış olup pencere altlarının öğrenciler için risk taşımadığı tespit edilmiştir.

Okul bahçeleri öğrencilerin görülmesini engelleyecek kör noktalardan arındırılmaya çalışılmış olup okul saati ve geri kalan zamanlarda bahçe okul yönetimi tarafından güvenlik kameraları ile 7/24 izlenmeye tabi tutulmuştur. Bu amaçla yerleştirilen güvenlik sistemine sadece bir okulda zarar verildiği tarafımızca gözlemlenmiştir.

Okul Güvenlik Görevlisi

Anaokullarında sivil güvenlik görevlisinin bulunmasının önemi çok fazladır fakat inceleme yapılan anaokullarının hiçbirinde güvenlik personeline rastlanılmamıştır.

Engelli Rampası ve Merdivenler

Gözlem yapılan anaokullarında erişebilirliği sağlayan engelli rampalarının varlığı gözlenmiştir. Tekerlekli sandalye kullananlara, yürüme konusunda sıkıntı yaşayan personel, ziyaretçi ve öğrencilere erişilebilirlik açısından sıkıntı oluşturmadığı tespit edilmiştir.

İnceleme yapılan anaokullarının biri hariç diğerlerinin tek katlı yapıya sahip olup ve bu okulların bina giriş merdivenlerinin birkaç basamaktan yapılmış olduğu gözlemlenmiştir.

Kaymayı engellemek amacıyla yerleştirilen kaydırmaz bantların bazılarında olmadığı ya da olanların ise genel olarak yıprandığı görülmüştür.

İki katlı olan anaokulunda ise merdiven kazalarını engellemek amacıyla merdiven korkuluklarının sabitlendiği ve ayrıca korkuluk aralarının öğrencilerin düşmesini engellemek amacıyla korunaklı hale getirildiği görülmüştür. Merdiven basamaklarından kaymayı engellemek amacıyla zemine kaydırmaz şekilde halı yerleştirilmiştir. Ayrıca merdiven basamaklarında geçişi engelleyecek herhangi bir şekilde istiflenmiş ya da bırakılmış malzemenin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Ortak Kullanım Alanları ve Koridor

İnceleme yapılan anaokullarında ortak kullanım alanları ile koridorların aynı alan olarak yapıldığı görülmüştür. Bu alanda ziyaretçilerin giriş çıkışlarının kontrol altında tutmak amacıyla ziyaretçi kayıt defteri tutulmaktadır. Çalışmaya dahi edilen okulların ortak kullanım alan zeminlerinin kaymaya ve düşmeye elverişli olduğu ancak çoğunlukla zeminin halıfleks ile kaplandığı tespit edilmiştir.

Ortak kullanım alanlarında havalandırmaya ihtiyaç duyulabilen yerlerde pencereler açılabilir durumda olduğu ve pencerelerin açıldığı zaman her hangi yaralanma ve düşmeye karşı tedbirlerinin alındığı görülmüştür. Bu alanlarda bulunan camlı kapılar ve camlı bölümler kırılmaya karşı dayanıklı yapıdan, güvenli malzemeden yapıldığı tespit edilmiştir. Koridor ve ortak kullanım alanı insan geçişini engelleyecek olan malzemelerden arındırılmıştır.

İhtiyaç noktalarına uygun bir şekilde elle teması engellemek için kapaklı ve pedallı çöp kovaları ve geri dönüşüm kutularının uygun ve güvenli bir şekilde yerleştirildiği görülmüştür. Bu alanların hijyeni için gerekli tedbirlerin alındığı ve belirli periyotlarda temizlik yapıldığı görülmüştür. Bu alanlarda duyuru için panolar yerleştirilmiş olup güncel ve önem arz eden konular ile öğrenciler arasında bilgi paylaşımı yapılmaya çalışılmıştır.

Deprem, çarpma ya da sarsıntılara karşı bu alanlarda dolap gibi kolay devrilecek malzemelerin bulunmadığı ve bu alanda yer alan ayakkabılık, oyun malzemesi gibi malzemeler ise sağlam bir şekilde monte edildiği görülmüştür. Yine bu alana giriş de kullanılan kapılar hemen hemen bütün okullarda içeriye doğru açıldığı ancak bilgilendirici ve uyarıcı herhangi bir işaret levhalarının bulunmadığı tarafımızca tespit edilmiştir.

Aydınlatma ve ısıtma sistemlerinin okulların İSG mevzuatına göre planlandığı görülmüştür ancak bu alanlarda bulunan kalorifer petekleri gibi malzemelere darbe emici izolasyon malzemeleri ile kaplanmadığı tespit edilmiştir. İlaveten alanlarda kolon, direk gibi kısımların bulunmadığı görülmüştür.

Binanın çatısına çıkmak için bulunan kapılar kilitli olup çatıya çıkış için ayrı taşınabilen merdiven konulması gerektiği gözlemlenmiştir.

Sınıf Kapıları ve Pencereleri

Çalışmaya dahi edilen okul sınıf kapılarının bazıları sınıf içerisine açılırken diğerleri ise sınıf dışına açıldığı görülmüştür. Ayrıca sınıf kapılarının üzerinde içeri açılır veya dışarı açılır gibi uyarıcı herhangi işaret bulunmadığı görülmüş olup sınıf kapılarının önlerinde veya arkalarında açılmasını engelleyici herhangi bir malzeme bulunmadığı tespit edilmiştir.

İnceleme yapılan anaokulları bir tanesi hariç diğerleri tek katlı yapıya sahip olması nedeniyle sınıf pencereleri dışarıdan parmaklıklar ile muhafaza altına alınmıştır. İki katlı yapıya sahip

olan anaokulunda ise camların belirli aralıktan fazla açılmasını kısıtlayıcı aparat takılarak güvenlik tedbirleri alınmış olduğu gözlemlenmiştir.

Ayrıca okullarda sınıf pencereleri genel olarak sınıf içerisine açılmaktadır. Bu durumun sınıf içi yapılan etkinliklerde çarpmaya bağlı olarak yaralanma riski oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu durumun önüne geçmek amacıyla; etkinlikler sırasında sınıf havalandırmasının kontrollü yapıldığı, erişimi engellemeyen pencerelerin açılması, belli yerlerdeki pencerelerin açılması gibi uygulamaların yapıldığı gözlemlenmiştir.

Derslikler (Sınıflar)

İncelenen okul sınıflarının zeminlerine kayma, düşme gibi durumlara karşı özel olarak üretilen laminant parkelerin döşendiği görülmüştür. Sınıf içerisindeki alanların bir kısmı halı ile kapatılmış olup yapılan etkinlik türüne göre sınıf içinde değişik alanlar kullanılmaya çalışıldığı görülmüştür.

Okul sınıflarının hijyen açısından belirli aralıklarla ve anasınıfı öğretmenlerinin talepleri üzerine temizlendiği görülmüştür. Sınıf içerisindeki çöp kovalarının; öğrencilerin elle temasını engellemek amacıyla yeterli büyüklükte olduğu, yerleştirildikleri alanların uygun olduğu ve temizliklerinin yapıldığı gözlemlenmiştir.

Sınıf içerisinde bulunan dolap, pano gibi malzemelerin deprem, sarsıntı veya çarpma gibi durumlara karşı olarak gerekli materyaller ile duvara sağlam bir şekilde monte edildiği görülmüştür.

Sınıf içerisinde bulunan elektrik prizleri birkaç okul haricinde korumalı olmadığı görülmüştür. Ayrıca sınıf içerisinde anasınıfı öğretmenlerinin ders içi kullanması için var olan bilgisayar, hoparlör gibi araçlar öğretmen masasında muhafaza edilerek, bu araçların öğrenciler için tehdit oluşturması engellenmeye çalışılmıştır. Televizyon, projeksiyon gibi sınıfta ortak kullanılan araçlar ise duvara tehlike oluşturmayacak şekilde monte edilmiştir. Bu tarz elektronik araçlara öğrencilerin yetkisiz bir şekilde erişimine izin verilmemektedir ve kullanıcı olarak öğretmen tarafından yapılmaktadır.

Sınıfların ısıtması için yerleştirilen kalorifer petekleri yeterli düzeyde olup devrilmeye ve düşmeye karşı duvara monte edilmekle birlikte sınıf içinde bulunan bu peteklerin darbe emici ızalasyon malzemeleri ile kaplanmadığı görülmüştür.

İdari Odalar

İncelenen okulların yönetici odalarının fiziksel olarak İSG mevzuatına göre planlandığı tespit edilmiş olup oda içerisinde alanı daraltacak gereksiz malzemelerin bulunmadığı ve yanıcı, tutuşturucu, parlayıcı malzemelerin oda içerisinde görülmediği tespit edilmiştir.

Oturularak yapılan çalışmalarda çalışma masasının yüksekliği çalışan için uygun durumda olup ekranlı araç olarak kullanılan bilgisayar gibi araçların yüksekliği, mesafesi ve parlaklığı gibi durumlar personelin rahatça çalışabileceği durumda olduğu gözlemlenmiştir. Fotokopi makinası gibi cihazlar ise personelin rahatça kullanabileceği şekilde uygun yere yerleştirildiği tespit edilmiştir.

Çarpma, sarsıntı ve deprem gibi olası durumlarda oda içerisinde bulunan dolap gibi tehlike ve risk oluşturabilecek unsurların birçok okulda duvara sabitlenmediği görülmüştür. Bu odalarda bulunan ve yangın gibi durumlarda öncelikli kurtarılması gerekenler olarak tespiti sağlanmış olup bu malzemeler üzerine kolayca görünecek şekilde asıldığı görülmüştür.

Tuvaletler

Çalışma yapılan okulların personel ve öğrencilerin kullanımı için ayrı ayrı oluşturulan tuvaletlerde aydınlatma ve ısıtma problemlerinin olmadığı ve havalandırmanın uygun yapıldığı tespit edilmiştir. Bu alanlarda deprem, sarsıntı, üzerine çıkma veya asılmalara karşı olarak lavaboların duvara risk oluşturmayacak şekilde sabitlendiği görülmüştür. Öğrenciler tarafından kullanılan lavabolar öğrencilerin fiziksel özellikleri ve yaşları göz önünde bulundurularak ergonomik şekilde boylarına uygun olarak yerleştirildiği tespit edilmiştir. Bu alanlarda bulunan kapılar yine diğer durumlardaki kapılar gibi bazılarının içeriye bazıları ise dışarıya açıldığı görülmüştür.

İncelenen okullarda engelli öğrenci ve personelin kullanımı için oluşturulan lavabolar, biri hariç diğerlerinde bulunmadığı görülmüştür.

Tuvaletlerin temizliğinin personeller tarafından yapıldığı ve bu alan içerisinde uygun yere temizlik çizelgesinin asılı olduğu ve okul idaresi tarafından takibinin sağlandığı görülmüştür. Yine bu alanların uygun yerlerine kapaklı ve yeterli büyüklükte çöp kovaları yerleştirildiği görülmüştür. Sabunluklar hijyen açısından yerleştirilmiş olup her an kullanıma hazır halde olduğu görülmüştür. Bu alanlarda ellerin kurulanması için kâğıt mendil veya peçete gibi malzemelerin yer aldığı tespit edilmiştir

Tuvalet gibi alanlar ıslak hacimli yerler olduğu için birkaç okul haricinde kaymaya ve düşmeye engel olabilmek için yerlere önlem olarak zemine plastik yer karosu kaplaması yapıldığı tespit edilmiştir.

Revir ve Ecza Dolabı

Çalışmaya dahi edilen anaokullarında iş sağlığı ve güvenliği açısından gereksinim duyulan revire rastlanılmamış olup ancak ecza dolaplarının varlığı tüm okullarda tespit edilmiştir.

Eğitim öğretimin devam ettiği dönem içerisinde yaşanabilecek olan basit yaralanmaya ya da sıyrık gibi olumsuz durumlara karşı okul idaresi ve anasınıfı öğretmenlerine İl MEM tarafından iş sağlığı ve güvenliği açısından gerekli ilk yardım eğitimlerinin verildiği bilgisi alınmıştır. Bu belgeler personelim Mebbis sistemine işlenerek kayıt altında tutulduğu gözlemlenmiştir. Okulda yaşanan acil durumlarda ise öğrencinin ailesine bilgi vermek suretiyle ambulans çağırıldığı ya da özel araçlar ile hastaneye götürülmeye çalışıldığı bilgisi alınmıştır. Ayrıca böyle bir sorun ile de karşılaşılmadığı bilgisi belirtilmiştir.

Yapılan gözlemlerde İSG mevzuatına göre ecza dolaplarının uygun bir şekilde duvara monte edildiği ve hijyenik kurallara göre temiz tutulduğu, içerisinde bulundurulması gereken malzemelerin eksik olduğu tespit edilmiştir.

Havalandırma

Gözlem yapılan anaokullarında özel havalandırma sistemlerine rastlanmamakla birlikte tüm binaların içerisinde var olan idari odalar, sınıflar, ortak kullanım alanı ve tuvaletler gibi ortamların doğrudan bir ortama açılan pencereler vasıtasıyla havalandırmanın doğal yolla yapıldığı tarafımızca tespit edilmiştir. Sınıf içlerinde yeterli büyüklükte ve sayıda pencerenin varlığı gözlemlenmiş olup klima gibi yapay havalandırma araçlarına rastlanmamıştır.

Aydınlatma

Gözlem yapılan okullarda idari odalar, sınıflar, ortak kullanım alanı gibi yerlerde önceliğin doğal aydınlatma yöntemleri olduğu diğer durumlarda ise yapay aydınlatma araçları ile yeterli

miktarda aydınlatmanın yapıldığı görülmüştür. Görüş alanlarında göz yorgunluğu oluşturacak aşırı kontrastlar bulunmamaktadır. Yansıma oluşturacak cilalı ya da parlak alanlar bulunmamaktadır.

Elektrik Tesisatları

Gözlem yapılan okulların sadece birinde elektrik panosu üzerine engelleyici materyal konulduğu görülmüştür. Bina girişlerinde ve öğrencilerin boylarının kolayca yetişemeyeceği yükseklikte ve kapalı ya da kilitli bir şekilde elektrik panolarının yerleştirildiği görülmüştür. Yine bu panoların üzerinde uyarı levhalarının varlığı gözlemlenmiş olup bazı okullarda ise elektrik ile teması engelleyici yalıtkan paspas kullanıldığı görülmüştür.

Acil Çıkış Kapıları ve Kaçış Levhaları

Çalışma yapılan anaokullarının sadece biri iki katlı yapıya sahip iken diğerleri bir katlı yapıda olduğu görülmüştür. Bu durumda Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmeliğe göre 3 ya da daha az katlı olan yerlerde yangına, acil çıkış kapılarının en az 60 dakika dayanması gerekirken sadece bir okul haricinde hiçbirinde bu şartların sağlanmadığı görülmüştür (Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik, 2002).

Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliğine göre acil çıkış kapısı ve yolları gerekli özel işaretler ile levhalandırma işlemi yapılmalıdır ve işaretler levhaları herkes tarafından rahat bir şekilde görülebilmelidir. Gözlem yapılan anaokullarında bu duruma uygun şekilde tasarlanmış levhaların İSG mevzuatına göre riayet edilmediği görülmüştür (Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği, 2013).

Okullarda İSG panosunun olması gerekmekte olup, ayrıca varsa binanın katlarına da talimatlar uygun yerlere monte edilmelidir. Montajı yapılan talimatlar özellikle çocuklar tarafından oldukça ilgilerini çekmektedir. Gözlem yapılan okullarda bu duruma uygun çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir (İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik, 2013).

Yangın Söndürme Ekipmanları

Yangın Dolapları

Çalışmaya dâhil edilen okulların tamamında yangın dolaplarının İSG mevzuatına göre planlanıp uygulandığı tespit edilmiştir.

Duman Detektörleri ve Uyarı Butonları

Gözlem yapılan anaokullarının bazılarında elle çalışan bazılarında ise ısı ya da duman algılayıcı otonom sistemlerin varlığı görülmüştür. Ayrıca doğalgaz ile çalışan kombi bulunan okullarda ise gaz detektörünün varlığı görülmüştür.

Yangın Söndürme Tüpleri

Gözlem yapılan anaokulların çoğunda A sınıfı yangın tüplerinin varlığı tespit edilmiş olup bazı okulların ise yeni doğalgaz ile ısınma sistemine yeni geçtiği için gereksinim duyulan yangın sınıfına uygun söndürme tüplerinin olmadığı görülmüştür.

Çalışma yapılan anaokullarının bazılarında yangın tüpleri uygun şekilde yerleştirilmişken bazılarında ise mevzuata aykırı olarak yere bırakıldığı görülmüştür.

Yangın tüplerinin gözlem yapılan okullarda düzenli olarak belirli aralıklarla son kullanım tarihlerinin kontrol edildiği ve dolum işlemlerinin zamanında yapıldığı kayıtlarda görülmüştür.

Acil Durum Planı Yapılması

Acil durum planları öncelikle önleme amaçla olmakla birlikte tahliye, koruma, ilkyardım ve benzeri durumlarda yapılması gereken durumları kontrol altında tutabilmek ve bu alanlarda görevlendirilen personellerin belirlenmesi gibi durumların tamamını kapsamalıdır (İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik, 2013).

Acil durum planına göre destek elemanları belirlenirken az tehlikeli olan yerlerde 50 çalışana, tehlikeli olan yerlerde 40 çalışana, çok tehlikeli olan yerlerde ise 30 çalışana kadar arama, kurtarma, tahliye ve yangın ile mücadele durumları için görev yapılacak durum ile eğitim almış en az 1 personeli görevlendirmelidir.

Acil durum planında ilk yardım için ise az tehlikeli olan yerlerde 20 kişiye 1, tehlikeli olan yerlerde 15 kişiye 2, çok tehlikeli olan yerlerde ise 10 kişiye 1 personel bulundurulmalıdır (İlkyardım Yönetmeliği, 2002).

Gözlem yapılan anaokullarında acil durum planlarının güncel olarak hazırlandığı ve muhafaza edildiği bilgisi alınmıştır. Okul personeli ve öğrencilerinde algı oluşabilmesi için yapılması gereken tatbikatların zamanında yapıldığı ve yerel sivil savunma ekipleri ile iletişim halinde oldukları bilgisi alınmıştır. İl MEM tarafından planlanan hizmet içi eğitimler neticesinde personellere temel iş sağlığı ve güvenliği konularında gerekli eğitimlerin verildiği ve bunların personelin MEBBİS sistemine işlendiği bildirilmiştir. Gözlem yapılan anaokullarının çoğunda bina içerisinde kat planının herkesin görebileceği şekilde asıldığı ve planda olması gereken bilgilerin varlığı görülmüştür.

Depolama Alanları

Kazan Dairesi (Isı Merkezi)

İnceleme yapılan okullarda binaların ısınma sistemlerinin katı yakıt ve doğalgaz ile çalışan sistemler kullanıldığı ve ısınma merkezlerinin mevzuata uygun olarak ana binadan aralıklı olarak yapıldığı görülmüştür. Ancak incelenen okulların sadece birinde kombi sistemi ile ısınmanın gerçekleştiği ve bu kombinin sadece personelin kullanabileceği şekilde okul mutfağı içerisine konumlandığı görülmüştür. Yetkisi olmayanların girişini engellemek amacıyla kapısı kapalı olarak tutulduğu tespit edilmiştir.

Katı yakıtlı olan kazan dairelerinde duman detektörlerinin olmadığı görülürken doğalgaz ile çalışan sistemlerde ise gaz detektörlerinin olduğu görülmüştür. Keza kazan dairesi içerisinde uygun yerde yangın söndürme tütünün var olduğu tespit edilmiştir. Kazan dairesi içerisinde bulunan ve kazan için ayrı olarak yerleştirilen elektrik panolarının kapalı olduğu görülmüştür.

Kazan dairesinde bulunması gereken kazan talimatnamesi ve yetki belgesinin uygun olarak birkaç okulda görülmüş iken çoğunda rastlanılmamıştır.

Kazan dairesinin havalandırılması ve aydınlatması için gerekli tedbirlerin alındığı görülmüştür. Kazan dairesi içerisinde gereksiz malzemenin olmadığı ve zemin temizliği konusunda ise çok da hassas olunmadığı görülmüştür.

Su Deposu

Çalışmaya dâhil edilen okullarda su deposuna giren ve çıkan sudan 3 ayda bir olmak üzere mikrobiyolojik ve kimyasal analizlerin düzenli olarak yapılmadığı bilgisi alınmıştır. Ancak bazı okullarda sağlıklı içme suyunu öğrencilere temin etmek için bina içerisinde uygun yere su

arıtma cihazı yerleştirildiği görülmüş olup ve periyodik olarak da bakımının yapıldığı bilgisi alınmıştır (İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik, 2005).

Su depolarının kapaklarının kapalı olduğu ve donmaya karşı olarak da gerekli tedbirlerin alındığı görülmüştür. Su deposu içerisinde bazı anaokullarında gereksiz malzemelerin varlığı görülmüştür. Yine su depolarının zemin temizliği ve havalandırılması için gerekli tedbirlerin alındığı görülmüştür.

Arşiv

Okullarda ihtiyaç duyulan fakat her zaman kullanılmayan malzemelerin bırakılması için uygun bir odanın varlığı gereklidir. Ancak inceleme yapılan okulların hiçbirinde böyle bir alanın varlığına rastlanılmamıştır.

Tespit Öneri Defteri

Çalışmaya dâhil edilen anaokullarının tümünde tespit öneri defterinin varlığı ve süreç içerisinde kayıtların tutulduğu aynı zamanda öncelik sırasına göre çalışmaların yapıldığı bilgisine ulaşılmıştır.

Kantin ve Mutfak

Anaokulları bünyesinde öğrencilerin kullanımı için kantin ve mutfak bölümleri bulunmamaktadır. Bu sebepten dolayı inceleme yapılamamıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Dünyada ve Türkiye’de giderek önem kazanan iş sağlığı ve güvenliği alanındaki çalışmalar doğrultusunda bizde Anaokullarında İş Sağlığı ve Güvenliği İğdir İli Örneği çalışması ile bu sahada yapılan çalışmalara katkı sunmayı amaçladık. Gülbaz (2016) anaokulu bahçelerini incelendiği çalışmasında; okul giriş çıkış kapılarının ihtiyacı karşılayamayacak durumda olduğu ve bahçe ihata duvarlarının okul bahçesini çevrelemediğini bildirmiştir. Bizim çalışmamızda ise böyle olumsuz durumla karşılaşmamıştır. Bunun nedeni çalışmaya aldığımız okulların tümü son on yıl içerisinde yapılmış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Okul bahçelerin düzenlenmesi ile ilgili, Arslan Karaküçük (2007), Koç (2015) ve Duman Tünay’ın (2017) yapmış oldukları çalışmalarında okul bahçelerinin pürüzlü, kesintili, eklentili kısımlarının varlığından dolayı kazaların yaşandığı bildirmişlerdir. Bizim çalışmamızda ise bazı anaokullarımızda eklentili ve pürüzlü alanların varlığı ile bazı okul bahçelerinde ise fosseptik kuyu kapaklarının zarar gördüğü ayrıca kapak yüksekliklerinin zeminden farklı yüksekliklerde olduğu tespit edilmiştir. Yine iki anaokulumuz bahçesinde bulunan oyun parkı alanlarındaki zemin yükselti farkının var olduğu ayrıca zemin kaplamalarının ise büyük oranda sökülüp özelliğini yitirdiği görülmüştür. Bu durum Arslan Karaküçük (2007), Koç (2015) ve Duman Tünay’ın (2017) yapmış olduğu çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Ayrıca okul bahçelerinde trafonun bulunmaması, aydınlatma için kullanılan elektrik direk panoları ve bahçe sulaması için kullanılan su kuyu kapaklarının kapalı olması durumu İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik’e (2004) göre uygun olduğu tespit edilmiştir. Yine Selimhocaoglu’nun (2017) yaptığı çalışmadaki okul bahçelerine ilişkin mevcut durum bulguları, bizim çalışmamızın bulguları, büyük oranda benzerlik göstermektedir.

Çalışmaya dâhil edilen okulların ikisi hariç tamamının çatıları İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik'e (2004) uygunluk gösterdiği diğer ikisinde ise çatı atık su giderlerinin zarar gördüğü gözlemlenmiştir.

İnceleme yapılan anaokullarında güvenlik görevlisinin çalıştırılmadığı görülmüştür. Bu durum Gülnaz'ın (2016) yapmış olduğu çalışmayla benzerlik göstermektedir. Ancak Tokpınar'ın (2019) yapmış olduğu çalışmada İstanbul'da bulunan eğitim kurumlarının tamamında güvenlik personelinin olduğu sunucuna varılmıştır. Güvenlik görevlisi haricinde kullanılan güvenlik kameraları bakımından değerlendirildiğinde ise yaptığımız çalışmada bir anaokulu haricinde okullarda güvenlik kameralarının mevcut olduğu gözlemlenirken Gülnaz'ın (2016) yaptığı çalışmada ise güvenlik kameralarının yetersiz olduğu bildirilmiştir.

Engelli öğrencilerin ve okula gelen ziyaretçilerin okul binasına erişebilirliğini sağlamak amacıyla Engelliler Hakkında Kanun'a (2005) göre gözlemlenen anaokullarının tamamında engelli rampalarının mevcut olduğu görülmüş olup ancak kaydırmayı engellemek amacıyla yapılan bantların yıprandıkları veya yokluğu gözlemlenmiştir.

İnceleme yapılan anaokullarının fiziki yapı olarak sadece biri iki katlı yapıya sahipken diğerlerin tek katlı yapıda olduğu gözlemlenmiştir. İki katlı yapıya sahip olan anaokulunun okul bina içerisindeki merdivenlerin korkuluklarının varlığı ve kaymayı engellemek amacıyla gerekli koruyucu tedbirlerin alındığı görülmüş olup bu durumun Tokpınar'ın (2019) yapmış olduğu çalışmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Fakat çalışmaya dâhil edilen tek katlı okulların bina girişlerinde bulunan birkaç basamaklı merdivenlerde ise kaymayı engelleyici yapıların olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen anaokulu binalarının ortak kullanım alanı olan koridorların temizliğine dikkat edildiği, temizlik takip çizelgelerinin uygun yerlerde asıldığı görülmüştür. Ayrıca koridorlarda bulunan devrilmesi muhtemel veya düşebilecek olan malzemelerin duvara sabitlendiği görülmüştür. Ve yine koridor aydınlatma ve havalandırmalarının İSG mevzuatına uygunluğu tespit edilmiştir. Bu durum Tokpınar'ın (2019) yapmış olduğu çalışma ile benzerlik gösterirken Arslan Karaküçük'ün (2008) yapmış olduğu çalışmada ise eksiklerin varlığı bildirilmiştir. Keza İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik'e (2004) uygun olarak inceleme yapılan okullarda yetkisiz kişilerin çatı çıkışlarını engellemek için çatı kapılarının kilitli tutulduğu ve gerekli tedbirlerin alındığı görülmüştür.

Okul sınıf kapı ve pencerelerinin İSG mevzuatına uygun olmadığı görülmüş olup bu durum Arslan Karaküçük (2008) ve Koç'un (2015) yapmış olduğu çalışma ile benzerlik gösterirken Tokpınar'ın (2019) yapmış olduğu çalışma ile farklılık göstermektedir.

Wang *vd.* (2011) Çin de yapmış oldukları çalışmada okul iç mekân ve sınıfların havalandırmalarının yetersiz olduğu bildirilmiştir. Yine Zgajnar *vd.*'nin (2013) Slovenya da yapmış oldukları çalışmada sınıf büyüklüklerinin ve havalandırmalarının yeterli olduğu bildirilmiştir. Selimhocaoglu (2017) ve Tokpınar'ın (2019) Türkiye de yaptıkları farklı çalışmalarda sınıf büyüklüklerinin uygunluğu, havalandırması, ısıtma sisteminin varlığı, zeminin uygunluğu ve temizliği gibi özellikler bakımından İSG mevzuatına uygunluğu tespit edilmiştir. Bu durum yapmış olduğumuz çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Koç (2015) ve Tokpınar'ın (2019) yapmış oldukları çalışmalarda sınıf içerisinde dolap gibi bulunan malzemelerin İSG mevzuatına göre yerleştirilip sabitlenmediği bildirilmiştir. Ancak yapmış olduğumuz çalışmamızda okulların tamamında sınıf içinde bulunan dolap, askılık, pano,

kalorifer peteği gibi malzemelerin uygun yerlere yerleştirildiği ve deprem gibi durumlara karşı sabitlenerek önlem alındığı gözlemlenmiştir.

Yine benzer şekilde sınıflarda bulunan elektrik prizlerinin sadece bir okulda korunaklı olduğu diğer okul binalarında ise İSG mevzuatına aykırı olduğu tespit edilmiştir. Bu durum Koç'un (2015) yapmış olduğu çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

İncelemeye alınan okulların idari odaları ele alındığında okulların bazılarında dolap, pano gibi malzemelerin sabitlenmediği görülmüştür. Ayrıca okulların idari bölümleri Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik (2007) açısından değerlendirilmeye tabi tutulmuş ve yangından öncelikli kurtarılacak olan malzemelerin tamamının varlığı ve uygun yerlere asıldığı tespit edilmiştir. Yine masa ve sandalyelerin ergonomiklik açısından çalışmaya uygunluk gösterdiği tespit edilmiş olup bu durum Selimhocaoglu'nun (2017) sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Anaokullarında bulaşıcı hastalıkların yayılımını önlenmesi önem arz etmektedir. Bu hususta tuvalet ve lavaboların hijyen açısından özel değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Wang, vd. (2011) ile Zgajnar, vd.'nin (2013) yapmış oldukları çalışmalarda temizlik ve hijyen konusunda okullarda eksikliklerin olduğu bildirilmiştir.

Türkiye'de A. Karaküçük (2008), D. Tünay (2017) ve Selimhocaoglu'nun (2017) yapmış oldukları çalışmalarda anaokullarının tuvalet ve lavaboların da sabun, tuvalet kâğıdı ve kağıt el havluları gibi hijyen malzemelerinin varlığı bildirilmiştir. Bu durum yapmış olduğumuz çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Koç'un (2015) yapmış olduğu çalışmada okullardaki tuvalet ve lavabolarının zeminlerinin sürekli ıslak olduğu ve bu durum öğrencilerin kayma ve düşmelerine yol açacağı bildirmiştir. Önlem için zemin kayganlığının giderilmesini veya öğrencilerin görevli personel eşliğinde lavaboya götürülmesi gerektiğini bildirmiştir. Yaptığımız çalışmada ise okul tuvalet ve lavabo zeminlerine kayma, çarpma ve düşmeyi engelleyici plastik yer karosu ile kaplandığı tespit edilmiştir. Ayrıca Engelliler Hakkında Kanun'a (2005) göre inceleme yapılan anaokullarının sadece birinde engelli personel ya da öğrencilerin kullanması için tuvaletin varlığı tespit edilmiştir.

Anaokullarında revirin ve iş yeri hekiminin varlığı göz önüne alındığında yaptığımız çalışmada hiçbir okulda revir ve iş yeri hekimine rastlanılmamış olup bu durum A. Karaküçük (2008), Selimhocaoglu (2017) ve Tokpınar'ın (2019) yapmış olduğu çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Anaokullarında acil durumlarda müdahale edebilmek için revir yerine ecza dolaplarının varlığı tespit edilmiştir. Ancak ecza dolabında mevzuata uygun olarak bulunması gereken malzemelerin varlığı her okulda eksiklikleri ile farklılık göstermektedir.

Yine anaokullarında iş yeri hekimi yerine acil müdahale durumları için İl MEM tarafından öğretmen ve idarecilere belirli aralıklarla hizmet içi eğitim olarak ilk yardım eğitimi verildiği ve bu eğitimler neticesinde verilen belgelerin öğretmenlerin özlük dosyasında ve elektronik ortamda da MEBBİS kayıt altına alındığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu durum Özpulat ve Birgen Sivri'nin (2013) yapmış olduğu çalışmanın sonuçlarıyla aykırılık gösterdiği tespit edilmiştir.

İş sağlığı ve güvenliği bakımından önemli konulardan birisi olan elektrik tesisatları ile alakalı olarak Koç (2015) ve Tokpınar'ın (2019) yapmış oldukları çalışmalarda elektrik tesisatlarının ve prizlerin mevcut durumları hakkında olumsuz sonuçlara ulaşılmıştır. Yaptığımız gözlem çalışmasında elektrik tesisatları ve panoların genel olarak bir anaokulu haricinde kontrol altına

alındığı fakat prizlerin korunaklı hale getirmek için sadece bir okulun düzenleme yaptığı sonucu tespit edilmiştir.

Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik (2002) açısından acil çıkış kapılarının incelen anaokulların biri haricinde standartları taşımadığı görülmüştür. Yine Gülbaz (2016), D. Tünay (2017) ve Tokpınar (2019) da acil çıkış kapılarının olmadığını yapmış olduğu çalışmada sonuç olarak bulmuştur. Ayrıca Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği (2013) açısından acil çıkış kapısı ve yolları için uyarı levhaları ve özel işaretlerin genellikle uygun yapılmadığı gözlemlenmiştir.

Yangın söndürme ekipmanları ile ilgili olarak Tokpınar (2019), yangın dolaplarının içerisinde bulunmaması gereken malzemelerin bulunduğu sonucunu elde ederken incelememizde böyle bir olumsuz durumun olmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca Tokpınar'ın (2019) yapmış olduğu çalışmada uyarı butonları ve duman detektörlerinin sistemde mevcut olduğunu tespit etmiş olup bizim çalışmamızdaki sonuçla uygunluk göstermektedir. Yangını söndürmek için kullanılan yangın tüpleri ile ilgili olarak Tokpınar'ın (2019) çalışmasında yangın tüplerinin var olduğu ve bakımlarının zamanında yapıldığı ifade edilmiştir. Yaptığımız çalışmada ise yangın tüplerinin var olduğu ve bakımlarının zamanında yapıldığı fakat bazı anaokullarının yeni doğal gaz sistemine geçtiği için doğal gaza uygun yangın tüplerinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bazı okulların yangın tüplerinin uygun standartlara göre yerleştirmeği gözlemlenmiştir.

İş sağlığı ve güvenliği açısından bir başka kriter olarak deprem, yangın, sabotaj gibi acil durum gereken olaylarda; İncelemeye dahil edilen okulların tamamında acil durum planlarının mevcut olduğu, belirli aralıklarla tatbikatlar yapıldığı, öğretmenlere İl MEM yetkililerince eğitimler verildiği ve eğitimlerde diğer eğitimler gibi hem elektronik ortamda hem de dosyalama sistemi ile de kayıt altına alındığı sonucuna ulaşılmıştır. İran da Moghadam vd. (2012) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlere deprem ve yangın konusunda eğitimler verilmesi gerektiği sonuçları elde edilmiştir. Türkiye’de yapılan bazı çalışmalar da Koç (2015), Gülbaz (2016), D. Tünay (2017), Yivli, Kuzucuoğlu (2018) ve Doğan ve Kırkıncıoğlu'nun (2020) okul öğretmenlerine İSG mevzuatı hakkında eğitimler verilmesi gerektiğini sonucuna ulaşımlardır.

Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik (2007) kapsamında okullarda depolama alanı olarak kullanılan kazan dairesi, su deposu bölümlerinde uyulması gereken kurallara riayet edildiği fakat su deposunda bulunan içme suyu ile ilgili olarak İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelikte (2005) belirtilen su analizlerinin yapılmadığı bilgisine ulaşılmıştır. Yine depolama alanı olarak kullanılan arşiv bölümünün Tokpınar'ın (2019) çalışmasında var olduğu ama düzensiz iş sağlığı ve güvenliği açısından uygun olmadığı ifade edilirken yaptığımız çalışmada ise arşiv bölümünün anaokullarında olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamındaki anaokullarında iş sağlığı ve güvenliği açısından tespit öneri defterinin olduğu ve yapılması gereken işlemlerin yapıldığı bilgisi alınmıştır. Yine Tokpınar'ın (2019) yapmış olduğu çalışmada da aynı durumun olduğu sonucuna varılmıştır.

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve bu kanunu açıklayıcı, destekleyici olarak çıkarılan yönetmelikler, genelgeler kapsamında; İğdır İli merkezinde bulunan anaokullarının incelenmesi amacıyla hazırlanan gözlem formu ile yapılan değerlendirmeler ile elde edilen veriler ışığında okul bahçelerinin fiziki yapısında düzenlemelerin iş sağlığı ve güvenliği açısından büyük oranda uygunluk gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Sadece bir kaç okulun fosseptik kuyularının güvenliği ve oyun alanlarında bulunan çevre düzenlemesinde eksikliklerin olduğu görülmüştür. Güvenlik görevlisi olmadığı için okul giriş çıkışları kamera ile izlenerek okulun güvenliği sağlanmaya çalışılmıştır. Güvenli bir şekilde erişebilirliği

sağlamak adına engelli rampası ve merdiven basamaklarında kaymayı engelleyici tedbirlerin alınması gerektiği tespit edilmiştir. Ortak kullanım alanı olan koridorlar, derslikler, tuvaletler gibi alanlarda havalandırma, temizlik, aydınlanma ve hijyen açısından gerekli olan tedbirlerin alındığı görülmüştür. Ortak kullanım alanında sağlanan şartlar idari odalarda da sağlanmıştır. Anaokullarında revir olmadığı onun yerine var olan ecza dolaplarının bulunduğu ancak içerisinde İSG mevzuatına göre bulundurulması gereken ilk yardım malzemelerinin yeterli düzeyde olmadığı gözlemlenmiştir. Elektrik tesisatları ve panolarında iş sağlığı ve güvenliği açısından düzenleyici ve önleyici tedbirler alınırken prizler konusunda yeterli güvenlik tedbirlerinin alınmadığı görülmüştür. Acil çıkış kapılarının okulların biri haricinde standartlara uymadığı ve acil durumlar için uyarı işaretleri ve levhaları bakımında yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Yangın dolapları, uyarı butonları ve duman detektörlerinin standartlara uygun olarak anaokullarında bulunduğu ayrıca yangın tüpleri ile ilgili olarak gerekli tedbirlerin alındığı ancak yangın tüplerinin mevzuata uygun olarak yerleştirilmesinde ve kullanım alanına uygunluğu açısından bazı okullarda eksikliklerin olduğu sonucu tespit edilmiştir. Anaokullarında acil durum planlarının zamanında yapıldığı, yapılan planların dosyalanarak muhafaza edildiği ve elektronik ortamda da sisteme kayıt edildiği bilgisine ulaşılmıştır. Depolama alanı olan kazan dairesinde iş sağlığı ve güvenliği boyutunda gerekli tedbirlerin genellikle alındığı fakat bazı anaokullarında uygun yerde bulunması gereken kazan talimatnamesi ve yetki belgesinin bulunmadığı görülmüştür. Ayrıca su depolarının durumu mevzuata uygun şartları birkaç anaokulu haricinde taşıdığı ancak içme suyu analizlerinin hiçbir okulda yapılmadığı bilgisi tespit edilmiştir. Arşiv bölümünün ise anaokullarında olmadığı görülmüştür. Tespit öneri defterinin bulundurulması kayıt işlemlerinin zamanında yapıldığı ve ivedilik durumuna göre işlemleri yapmaya çalışıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Ayrıca anaokulları bünyesinde kantin ve mutfak kısımlarının olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışma doğrultusunda ortaya konulabilecek önerileri şöyle sıralamak mümkündür: Okul bahçesinde bulunan oyun alanı ve fosseptik kuyuları gibi yerler tehlike ve risklerden arındırılmalıdır. Anaokullarında güvenlik görevlisinin bulundurulması uygun olmakla birlikte güvenlik kamerası sorunu bulunan anaokullarının eksiklikleri giderilmelidir. Elektrik panolarında sağlanan güvenlik tedbirlerinin yanı sıra prizlerin de korunaklı hale getirilmesi uygun olacaktır. Elektrik Tesisatları, yangın sistemleri ve kalorifer kazanı gibi makine, teçhizat gibi sistemlerin, periyodik bakımlarının yönetmelik doğrultusunda yetkili servisler aracılığı ile yaptırılması gerekmektedir. İdari odalarda bulunan dolap ve pano gibi malzemelerin uygun materyaller ile duvara sabitlemesi gerekmektedir. Acil çıkış kapısı olarak kullanılan kapıların yönetmeliğe uygun olarak standart hale getirilmesi ve ayrıca acil çıkış levhalarının uygun montajının sağlanması olası durumlar için önem taşımaktadır. Yangın tüplerinin yangın türüne uygun olarak bulundurulması ve uygun standartlara göre montajı sağlanmalıdır. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hizmet içi eğitimlerin uygulamalı olarak okul yöneticilerine, öğretmenlere ve okulun diğer personellerine düzenli olarak verilmesi uygun olacaktır. İş sağlığı ve güvenliği açısından iş yeri hekimi ve revir alanının olması, ayrıca ilk yardım eğitimlerinin, öğretmenlerin adaylık eğitimleri sırasında ve belirli dönemlerde düzenli olarak verilmesi uygun olacaktır. Afet ve Acil Durum (AFAD) Yönetimi Başkanlığı ile işbirliği yapılarak deprem ve yangın gibi tehlikelere karşı okul yönetimi ve personelinin hazırlıklı olmaları konusunda eğitim almaları önem arz etmektedir. İş sağlığı ve güvenliği açısından okulların eksikliklerini gidermek veya mevcut durumlarını iyileştirmek amacıyla ödenek sağlanmalıdır. Okulların ısınması ile ilgili olarak ısınma sisteminin türüne göre ateşleyici belgesinin personele eğitim ile alınması sağlanmalı ve uygun alan da kazan talimatnamesi ile ateşleyici belgesinin bulundurulması gerekmektedir. Su depolarının düzenli olarak analizlerinin yaptırılarak sağlıklı içme suyunun öğrenci ve personele temin edilmesi sağlanmalıdır. Tespit öneri defterinde tespit edilen ve risk analizlerine göre iş ve işlemlerin ivedilik sırasına göre yapılması uygun olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aydın, İ., T., D., ve Gülbaz, L., Y. (2016). *İlkokul Yönetici ve Öğretmenlerinin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşleri*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 149.
- Bayram, İ., Kale, Ö., A. ve Baradan, S. (2020). *Eğitim Binalarının Aydınlatma Performansı Açısından Değerlendirilmesi*. Dicle Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik Dergisi, 11(2), 783-798.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yayınları (2016). “6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu”, Genel Yayın No: 52, Ankara.
- Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü, (2014). “İş Sağlığı ve Güvenliği 2014/16 Nolu Genelge”, 19/08/2014 tarih ve 3450084 sayılı resmi yazı.
- Doğan, F., ve Kırkincioğlu, M. (2020). *Okul Öncesi Çocuklarda (4-6 Yaş) Deprem, Yangın Ve Tahliye Konusunda Durum Tespitinin Yapılması*. İsg Akademik, 2(2), 145-159.
- Dönmez, B. (2001). *Okul Güvenliği Sorunu ve Okul Yöneticisinin Rolü*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 25(25), 63-74.
- Duman Tünay, G., ve Çınkır, Ş., D. (2017). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenci Sağlığı Ve Güvenliği Uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı Standartlarına Uygunluğu*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 132.
- Güneş, İ. (2016). *İş Sağlığı ve Güvenliği Uyarı İşaretleri ve Etiketleme* İstanbul Üniversitesi Yayınları. İstanbul, 301.
- Işık, H. (2004). *Okul Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme*, Milli Eğitim Dergisi, (s.164).
- Karaküçük, S., A. (2008). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel/Mekansal Koşulların İncelenmesi: Sivas İli Örneği*. Sosyal Bilimler Dergisi/Journal of Social Sciences, 32(2). 307-320.
- Keskin, S., S. (2015). *Kreş ve Anaokullarında İç Ortam Hava Kalitesi Çalışmaları*, 12. Ulusal Tesisat Mühendisliği Kongresi, İzmir. 3-12.
- Kılıkış, İ. (2013). *İş sağlığı ve güvenliğinde yeni dönem: 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (İSGK)*. İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 15(1), 17-41.
- Koç, M., H. (2015). *3-6 Yaş Grubu Anaokullarında Çocuk Eksenli Risk Etmenleri* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. 220.
- Külağçioğlu, G. (1984). *İş Güvenliği*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Basım Ünitesi, İzmir.
- Merkit, M. ve Bulunuz, M. (2014). *İlkokul Örneğinde Gürültü Düzeyi Ölçümü ve Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi: İzmir Örneği*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (37), 1-26.
- Moghadam, M., N., Shykhoeslami, S., Rahimisadeq, R., and Khanjani, N. (2012). *Iranian Nursery School Teachers' Knowledge about Safety Measures in Earthquakes*. Al Ameen J Med Sci, 5(1), 63-68
- Özdemir, İ. (2018). *İş Sağlığı ve Güvenliği Dersi*. Atatürk Üniversitesi Yayınları. Erzurum, 1-19.
- Özpulat, F. ve Bilgen Sivri, B., (2013). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi*. Uluslararası Hakemli Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi, 1(2), 69-83.
- Resmi Gazete, “6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu”, 30/06/2012 tarih ve 28339 sayılı resmi gazete.
- Resmi Gazete, “Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik”, 19/12/2007 tarih ve 26735 sayılı resmi gazete.
- Resmi Gazete, “Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik”, 26/07/2002 tarih ve 24827 sayılı resmi gazete.
- Resmi Gazete, “Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik”, 15/05/2013 tarih ve 28648 sayılı resmi gazete.
- Resmi Gazete, “Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”, 24/05/2018 tarih ve 30430 sayılı resmi gazete.
- Resmi Gazete, “İlk Yardım Yönetmeliği”, 22/05/2002 tarih ve 24762 sayılı resmi gazete.
- Resmi Gazete, “İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık Ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği”, 25/04/2013 tarih ve 28628 sayılı resmi gazete.

- Resmi Gazete, “İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği”, 29/12/2012 tarih ve 28512 sayılı resmi gazete.
- Resmi Gazete, “İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu”, 30/06/2012 tarih ve 28339 sayılı resmi gazete.
- Resmi Gazete, “İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik”, 18/01/2013 tarih ve 28532 sayılı resmi gazete.
- Resmi Gazete, “İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği”, 24/05/2018 tarih ve 30430 sayılı resmi gazete.
- Resmi Gazete, “İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik”, 17/07/2013 tarih ve 28710 sayılı resmi gazete.
- Resmi Gazete, “İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik”, 18/06/2013 tarih ve 28681 sayılı resmi gazete.
- Resmi Gazete, “Kişisel Koruyucu Donanım Yönetmeliği”, 01/05/2019 tarih ve 30761 sayılı resmi gazete.
- Resmi Gazete, “Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik”, 02/07/2013 tarih ve 28695 sayılı resmi gazete.
- Resmi Gazete, “Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği”, 11/08/2013 tarih ve 2762 sayılı resmi gazete.
- Resmi Gazete, “Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği”, 11/09/2013 tarih ve 28762 sayılı resmi gazete.
- Selimbocaoğlu, A. (2017). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziksel Koşullarının İncelenmesi: Kırşehir İli Örneği*. Electronic Turkish Studies, 12(28). 651-662.
- Tokpınar, M., (2019). *Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliğinin İncelenmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. 50.
- Töremen, F., Çankaya, İ. ve Avanoğlu, Y. (2008). *Okul Anneliği: Okul Güvenliğine Yönelik Bir Model Önerisi*. D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, (10), 56-59.
- Wang, H., J., Lu, X., Y., Shi, H., J., Huang, X., F., Zhu, J., F. and Yang, X., T. (2011). *Survey on Basic Situation of Nurseries and Kindergartens in Baoshan District of Shanghai in 2010*. Occupation and Health, 01.
- Yaman, Y. (2004). *Mühendislik Eğitiminde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetimi*. 1. Ulusal Mühendislik Kongresi, İzmir. 3-12.
- Yivli, İ., ve Kuzucuoglu, A., H. (2020). *İstanbul Zeytinburnu ve Fatih İlçelerindeki Anaokullarında Çalışan Öğretmenlerde, İş Sağlığı ve Güvenliği Alanında Farkındalık Oluşturma Uygulamaları*. Ohs Academy, 3(2), 144-155.
- Zgajnar, K., Galicic, A., Zoran, U., Pajek, L., and Dovjak, M. (2013). *Analysis of sanitary-technical and hygienic conditions of Slovenian kindergartens and proposed measures*. Sanitarno inženirstvo, 1(7), 4-20.

